

Adamczyk, Mieczysław

Polska prasa na Kielecczyźnie w latach 1918-1939

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 26/1, 117-134

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MIECZYŚLAW ADAMCZYK (Kielce)

POLSKA PRASA NA KIELECCZYŹNIE W LATACH 1918—1939

Zestawione w układzie tabelarycznym informacje o prasie są częścią szerszego opracowania traktującego o czasopiśmiennictwie kieleckim w dwudziestoleciu międzywojennym.

Publikowane wyniki powstały wskutek długotrwałych poszukiwań i kwerend archiwalno-bibliotecznych na terenie województwa kieleckiego i kraju. W oparciu o nie przygotowano kartotekę prasy kieleckiej, która zawiera 20 elementów opisu bibliograficznego każdego z wymienionych w tabeli pism. Zapisu dokonano na podstawie zachowanych egzemplarzy prasy, źródeł archiwalnych, opublikowanych bibliografii, spisów gazet i czasopism oraz literatury przedmiotu.

Najwartościowsze, poza prasą, okazały się dokumenty wydziałów Urzędu Wojewódzkiego Kieleckiego (UWK) z lat 1918—1939. W opinii profesjonalistów jest to, obok akt Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Bydgoszczy, najpełniejszy zespół aktowy tej proveniencji z lat dwudziestolecia międzywojennego zachowany w Polsce.

Przestudiowano setki teczek, które zawierały miesięczne, kwartalne, a czasem roczne sprawozdania prasowe starostów, nadsyłane do Urzędu Wojewódzkiego, na podstawie których wojewoda kielecki sporządzał raporty, wykazy i inne informacje o stanie prasy na podległym sobie terenie na potrzeby Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a od 1929 r. również dla Głównego Urzędu Statystycznego. W informacjach starostów pojawiały się często nieścisłości, dotyczące głównie dat powstania pism. Występowały one szczególnie w tych tytułach, których edycje wskutek trudności finansowych przerywano na kilka miesięcy, a niekiedy lat, po czym wydawca ponownie reaktywował ukazującą się kiedyś gazetę czy czasopismo. Powszechnym zjawiskiem było również utożsamianie zadeklarowanej w starostwie chęci wydawania pisma z datą jego powstania, co często nie było zgodne z rzeczywistością. W takich przypadkach należało konfrontować zapis z zachowanymi egzemplarzami prasy oraz ze zgromadzonymi w archiwum deklaracjami wydawców. Zachowała się w dobrym stanie dość znaczna ich liczba, bowiem każda zmiana wydawcy, redaktora odpowiedzialnego, jak również naczelnego oraz drukarni lub elementów technicznych pisma, łącznie z jego tematyką, musiała być — zgodnie z przepisami — zgłoszona do organów nadzoru i kontroli prasy, a następnie uzyskać ich akceptację. Wydawcy przeważnie zamieszczali prawdziwe informacje o pismach, choć nie zawsze podawano wysokość nakładów. Przy ustalaniu wysokości nakładu pomocne okazywały się zachowane w Wydziale Przemysłowym UWK metryki zakładów poligraficznych i, rzadko, księgi pracy drukarni, w których odnotowywano tytuły i niekiedy nakłady odbijanej tam prasy. W ten sposób dla większości tytułów prasowych wydawanych na Kielecczyźnie udało się odtworzyć (w niektórych okresach ich edycji) nakłady jednorazowe. Dziś już jest niemożliwe ustalenie nakładów globalnych dla poszczególnych tytułów, rodzajów pism i lat.

W zakresie typologii formalnej (klasyfikacja prasy według częstotliwości ukazywania się i treści) nie napotkano większych trudności. Nie stwarzają ich w tym względzie lektura prasy, jak również wspomiane wcześniej rodzaje dokumentów. Natomiast zaszeregowanie prasy według orientacji ideowo-politycznej stawia dość

poważne bariery badawcze. Większość wydawnictw oficjalnie nie występowała pod szyldem partii lub organizacji, dla których świadczyły swoje usługi, a były przez nie wspierane materialnie w postaci dotacji czy inseratów lub anonsów. Zaszeregowania politycznego pism — w dodatku nie zawsze jednoznacznego — dokonano na podstawie analizy treści prasy i ocen aparatu nadzoru i kontroli, które zachowały się w postaci agenturalnych wywiadów prasowych, niekiedy z dokumentacją przebiegu procesów prasowych i opisu zawartości konfiskowanych artykułów.

Zarejestrowane w tabeli zjawiska prasowe rozpatrywane są w zasięgu regionalnym, czyli bez Częstochowy, Miechowa i powiatów Zagłębia Dąbrowskiego — ziem, które w okresie dwudziestolecia międzywojennego znajdowały się w granicach województwa kieleckiego, lecz żadną miarą nie można ich zaliczyć do Kielecczyzny, która ma swoją odrębność historyczną, społeczno-kulturową, demograficzną i gospodarczą.

Prasę żydowską wydawano głównie w Kielcach i w Radomiu, natomiast w pojedynczych przypadkach w Końskich i Ostrowcu Świętokrzyskim. W pozostałych miastach Kielecczyzny, choć żyły tu duże skupiska ludności żydowskiej, prasy żydowskiej nie wydawano. W 1922 r. żydowska młodzież syjonistyczna wydawała w Kielcach dwutygodnik „Olamajnu”, czyli „Nasz Świat”. Jego wydawcą i redaktorem był doktor Leon Szer. W latach 1927—1928 pismo zostało wznowione przez Barucha Graubarda, który był równocześnie jego redaktorem i wydawcą. W 1928 r. Chaim Kaminer wydawał w Kielcach, pod redakcją Szloma Fajgenblata, mutowany tygodnik „Kielcer Wochenblatt” — organ ortodoksów. W 1931 r. wychodził „Kielcer Unser Express”. Od 20 kwietnia 1932 r. Izrael Moszek Manela rozpoczął edycję tygodnika „Kielcer Cajtung”, redagowanego przez Hersza Kiebelskiego; pismo ukazywało się do 1936 r. W latach 1932—1933 L. Kopf redagował miesięcznik młodzieży pt. „Masada”, poświęcony walce o państwo żydowskie. Jego wydawcą był Związek Młodzieży Syjonistyczno-Rewizjonistycznej „Masada”.

W Końskich wychodził tygodnik „Konskier Zeitung” (1927), którego redaktorem i wydawcą był Abraham Gancwajch, natomiast w Ostrowcu Świętokrzyskim ukazywał się w latach 1938—1939 tygodnik „Ostrowiec Zeitung”.

Najaktywniejszym ośrodkiem wydawniczym prasy żydowskiej na Kielecczyźnie był Radom. Przez krótki czas wychodziło tu w 1922 r. pismo „Das Radomer Leben”. W tym też roku Pinkus Fogielman wydawał tygodnik społeczno-literacki o orientacji syjonistycznej pt. „Radomer Cajtung”. W latach 1923—1927 E. M. Herc redagował syjonistyczny tygodnik „Radom Leben”, którego kontynuacją był tygodnik „Radomer Kielcer Leben” ukazujący się w latach 1927—1939 pod tą samą redakcją. Pismo wychodziło w nakładzie 650 egz. W latach 1924—1928 ukazywał się „Radomer Najs”, a w 1927 r. Berek Icek Szrajman redagował tygodnik „Naje Winten”. Wydawcą i redaktorem miesięcznika „Junge Dichtung” (1930—1931) był Chaim Uszer Wajnman. Organem ortodoksów był dziennik „Radomer Folksblatt”, wydawany od kwietnia 1932 r. sześć razy w tygodniu (prócz sobót). W 1931 r. środowisko literackie rozpoczęło edycję miesięcznika „Literatysze Grupe” w nakładzie 200 egz.*

Zestawienie tabelaryczne stanowi dla autora punkt wyjścia do obliczeń statystycznych w badaniach nad dziejami polskiej prasy na Kielecczyźnie w latach Drużej Rzeczypospolitej.

* Wojewódzkie Archiwum Państwowe, Urząd Wojewódzki Kielecki, Wydział Prezydyalny, sygn. 42, k. 67, 81; tamże, Wydział Społeczno-Polityczny i Porządku Publicznego, sygn. 3425, k. 295, 307, 312, 317; tamże, sygn. 3432, brak paginacji; tamże, Starostwo Powiatowe Kieleckie, sygn. 1087, brak paginacji. Informacje o prasie żydowskiej znajdują się także w innych teczkach zespołów, które przywołano jako podstawę zapisu tabelarycznego.

Prasa polska wydawana na Kielecczyźnie w latach 1918—1939

Lp.	Miejsce wydania	Tytuł pisma	Nakład jednorazowy (szt.)	Częstość	Lata edycji	Charakter pisma	Kierunek polityczny ewentualnie przynależność organizacyjna
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bodzentyn	„Echo Łysogór”	150	—	1930	szkolne	bezpartyjne, demokratyczne, w 1930 r. prostanacyjne
2	Busko-Zdrój	„Echo Buskie”	800	dwutygodnik	1925—1926 1930	społ.-polityczne	
3	„	„Górka”	500—1000	miesięcznik	1931—1932	szkolne	
4	„	„Nasza Gazeta Parafialna”	500	tygodnik	1937	religijne	
3	Ćmielów	„Przyjaciel Parafii”	500	miesięcznik	1929—1932	religijne	sympatyzujące z Ch. D.
4	Chmielnik	„Nasz Świat”	500	miesięcznik	1933—1934	szkolne	
5	Iłża	„Dwutygodnik Powiatowy”	600	dwutygodnik	1919—1920	społ.-polityczne	bezpartyjne, demokratyczne
6	Jędrzejów	„Nowości Jędrzejowskie”	1200	tygodnik	1930—1931	społ.-polityczne	sympatyzujące z BBWR
6	„	„Nasze Piśemko”	—	dwumiesięcznik	1931—1932	szkolne	
6	„	„Pobudka”	250	nieregularnie	1930—1931	szkolne	
7	Kielce	„Asystent Kościelny”	—	kwartalnik	1939	religijne	Akcja Katolicka
7	„	„Biuletyn Informacyjny Izby Rzemieślniczej w Kielcach”	—	miesięcznik	1931—1939	gospodarcze	prorządowe
7	„	„Biuletyn Kieleckiej Izby Rolniczej”	600—2000	miesięcznik	1936—1939	gospodarcze	prorządowe
7	„	„Cyruлик Kielecki”	—	dwutygodnik	1928—1930	humoryst.-satyryczne	

1	2	3	4	5	6	7	8
„		„Czwartak”	—	dwumiesięcznik	1920—1921	wojskowe	pismo 4 pułku piechoty Legionów w Kielcach
„		„Dzień dobry ziemi kieleckiej” (mutacja)	1000	dziennik	1936—1939	spot.-polityczne	prosanacyjne
„		„Dziennik Urzędowy Województwa Kieleckiego	—	nieregularnie	1920—1939	urzędowe	
„		„Echa Szkolne”	—	miesięcznik tygodnik	1931—1932 1925	szkolne	bezpартyjne, demokratyczne
„		„Echa Kieleckie”	—			spot.-kulturalne	
„		„Express Codzienny 5 Groszy” (mutacja	500—2000	dziennik	1935—1937	spot.-polityczne	prosanacyjne
„		„Kuriera Codziennego”)					
„		„Express Poranny Kielce—Radom” (mutacja)	1000	dziennik	1936—1939	spot.-polityczne	prosanacyjne
„		„Express Powszechny” (mutacja „Expressu Ilustrowanego”)	—	dziennik	1930—1933	spot.-polityczne	prosanacyjne
„		„Gazeta Kielecka”	400—1000	dziennik	(1870) 1918—1939	spot.-polityczne	liberalno-demokratyczne, proendeckie, następnie prosanacyjne
„		„Gazeta Tygodniowa”	6000—10 000	tygodnik	1930—1939	religijne	sympatyzujące ze Stronnictwem Narodowym
„		„Głos Kielecki”, do 1937 r. dodatek do „Głosu Nauczycielskiego”	—	miesięcznik	1934—1939	spot.-oświatowe	Zarząd Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego, prorządowe, okreso-
„		„Głos Ludu Pracy”	1200—1400	tygodnik	1937—1938	spot.-polityczne	wo solidaryzujące się z lewicą społeczną Związek Związków

									Zawodowych, prostanacyj- ne
„	„Głos Miłosierdzia”	2000	miesięcznik	1934—1935	religijne	Związek „Caritas” narodowo-religijne			
„	„Głos Młodzieży Województwa Kielec- kiego”	500—1000	miesięcznik	1921—1926	we				
„	„Głos Wierzyteli”	2000	dwutygod- nik	1928—1931	gospodar- cze	Związek Obrony Wie- rzytelności i Prawa Własności			
„	„Głos Zjednoczonej Młodzieży”	1500	miesięcznik	1933	społ.-poli- tyczne	Zjednoczenie Związku Młodzieży, współpracu- jące z BBWR			
„	„Głosy Młodzieży Polskich Szkół Średnich”	—	miesięcznik	1925—1926	szkolne	sympatyzujące ze Zw. Lud.-Narodowym			
„	„Goniec Kielecki”	700—1000	dziennik	1935, 1937	społ.-poli- tyczne	Związek Polskiej Mło- dzieży Demokratycznej			
„	„Gotów”	500—800	miesięcznik	1925—1927	religijne	Rzeczypospolitej Polskiej, od 1937 r. Obóz Zjed- noczenia Narodowego			
„	„Gotów! Sprawie służ”	1000—2000	dwumie- sięcznik	1927—1939	religijne	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, pod wpływami Akcji Katolickiej			
„	„Ilustrowany Express Codzienny 10 Groszy”	—	dziennik	1936	społ.-poli- tyczne	Związek Stowarzszeń Młodzieży Polskiej, pod wpływami Akcji Kato- lickiej			
„	„Informator Kielecki”	—	nieregular- nie	1924—1925	sanacyjno- -informacyj- ne	prostanacyjne			
„	„Jesteśmy jednej	—	miesięcznik	1938	społ.-kul-	Towarzystwo Pomocy			

1	2	3	4	5	6	7	8
		krwi”					Polonii Zagranicznej Województwa Kielec- kiego, prostanacyjne BBWR
”	”	„Kielecka Agencja Regionalna”	15	nieregular- nie	1932—1935	turalne	
”	”	„Kielecki Express Codzienny” (mutacja „Ostatnich Wiado- mości”)	400	dziennik	1935—1939	informacyj- ne społ.-poli- tyczne	prostanacyjne
”	”	„Kielecki Express Codzienny 10 Groszy”	—	dziennik	1937	społ.-poli- tyczne	prostanacyjne
”	”	„Kielecki Przegląd Diecezjalny”	500	miesięcznik	(1914) 1918—1939	religijne	
”	”	„Komunikat Związku Młodzieży Wiejskiej Województwa Kielec- kiego”	—	miesięcznik	1928—1931	społ.-poli- tyczne	Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wici”
”	”	„Kurier Kielecki” (mutacja „Expressu Zagłębia”)	—	dziennik	1930—1933	społ.-poli- tyczne	Niezależna Socjalistyczna Partia Pracy; Związek Naprawy Rzeczypospo- litej, prostanacyjne sympatyzujące z BBWR
”	”	„Liścień”	200	miesięcznik	1935—1937	szkolne	
”	”	„Łysogóry”	—	dwumie- sięcznik	1938	literackie	
”	”	„Miesięcznik Parafii Katedralnej”, od 1929 r. „Wiadomości Parafii Katedralnej” „Młodzi idą”	500	miesięcznik	1928—1930	religijne	
”	”	„Mysł Młodzieży”	350	dwutygod- nik	1933—1939	szkolne	
”	”	„Mysł Młodzieży”	1000	miesięcznik	1918—1920	szkolne	

„	„Nasz Druh”	—	nieregularnie	1919, 1924	harcerskie	
„	„Nasz Głos”	2000	mieściennik	1927—1933	religijne	początkowo antysanacyjne, następnie prorządowe
„	„Nowa Gazeta Kielecka”	1000—1400	dziennik	1931—1934	społ.-polityczne	Legion Młodych, prasacyjne
„	„Nowa Polska”	1000	dwutygodnik	1934	społ.-polityczne	Sekretariat Wojewódzki
„	„Nowy Czas Kielecki”	1000	dziennik	1932—1934	społ.-polityczne	BBWR
„	„Ojczyzna”	800—5000	tygodnik	1918—1931	społ.-polityczne	Zw. Lud.-Narodowy, następnie Stronnictwo Narodowe, po 1926 r. antysanacyjne
„	„Okólnik Akcji Katolickiej Diecezji Kieleckiej”	500	mieściennik	1934—1937	religijne	Akcja Katolicka
„	„Opinia”	1700—2500	dziennik	1927—1931	społ.-polityczne	Związek Naprawy Rzeczypospolitej, następnie BBWR
„	„Pismo Rekolcyjne”	8000	mieściennik	1934—1936	religijne	Akcja Katolicka, sympatyzujące ze Stronnictwem Narodowym
„	„Prawda Kielecka”	—	tygodnik	1928—1933	społ.-polityczne	Niezależna Socjalistyczna Partia Pracy, prosanacyjne
„	„Prawda Robotnicza”	—	tygodnik	1929	społ.-polityczne	Niezależna Socjalistyczna Partia Pracy, prosanacyjne
„	„Przegląd Homiliczny”	1500—2000	kwartalnik	1923—1939	religijne	
„	„Przegląd Tygodniowy”	800	tygodnik	1926—1928	społ.-polityczne	Niezależna Socjalistyczna Partia Pracy, prosanacyjne

1	2	3	4	5	6	7	8
„		„Radostowa”	1000	miesięcznik	1936—1939	społ.-poli- tyczne	
„		„Reluton”	800	tygodnik	19:9—1920 1936	wojskowe	pismo 4 Pułku Piechoty Legionów, w 1936 r. prosanacyjne
„		„Rzemieślnik Ziemi Kieleckiej”	—	nieregular- nie	1933—1938	gospodarcze	
„		„Samopomoc”	1000	—	1922—1924	szkolne	Związek Uczącej się Młodzieży Polskiej
„		„Solidarność Polska”	2000	dwumie- sięcznik	1936—1937	społ.-poli- tyczne	Stronnictwo Narodowe
„		„Sprawie służy!”	500	miesięcznik	1925—1927	religijne	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej pod wpływami Akcji Kato- lickiej
„		„Sprawy Rolnicze”	—	tygodnik	1930—1931	społ.-poli- tyczne	Towarzystwo Organiza- cji i Kółek Rolniczych, prosanacyjne
„		„Ślad”	500	dwutygod- nik	1923—1927	harcerskie	
„		„Światowy Filatelista”	—	miesięcznik	1924	artystyczne	
„		„Tydzień Kielecki”	200—300	tygodnik	1935—1937	społ.-poli- tyczne	Stronnictwo Narodowe
„		„Tygodnik Kielecki”	1000	tygodnik	1937—1938	społ.-poli- tyczne	Związek Związków Za- wodowców, prosanacyjne
„		„Tygodnik Powieś- ciowy”	—	tygodnik	1929	literackie	
„		„Tygodnik Morski”	—	tygodnik	1936	społ.-kul- turalne	Liga Morska i Kolonial- na, prosanacyjne
„		„Wiadomości Parafii Świętego Wojciecha”	1000	miesięcznik	1928—1930	religijne	

„	„Współpraca Młodzieży”	300—500	miesięcznik	1928—1929	szkolne	
„	„Wśród nas”	—	—	1930	szkolne	Związek Związków Zawodowych, prostanacyjne
„	„Zew Proletariatu”	1500	tygodnik	1936	społ.-polityczne	PSL — „Piast”
„	„Znicz Ludu”	2000	tygodnik	1922	społ.-polityczne	
„	„Życie Strażackie”	1000—1500	miesięcznik	1927—1939	paramilitarne	Związek Straży Pożarnych Województwa Kieleckiego, pro rządowe
8	Końskie	500	miesięcznik	1927	społ.-polityczne	Związek Inwalidów Wojennych, prostanacyjne
„	„Głos Konecki”	350—500	tygodnik	1927—1929	społ.-polityczne	Związek Inwalidów Wojennych, prostanacyjne
„	„Głos Konecki”	1000	dziennik	1931	społ.-polityczne	BBWR
„	„Nasze Kłosa”	300	dwutygodnik	1932—1933	społ.-polityczne	Związek Strzelecki, prostanacyjne
„	„Młoda Myśl”	250—300	dwumiesięcznik	1929—1930, 1932—1933, 1936—1938	szkolne	
9	Kozienice	1000	kwartalnik	1931	szkolne	
10	Ostrowiec Świętokrzyski	—	dwutygodnik	1925	społ.-oświatowe	bezparytacyjne, demokratyczne
„	„Jedność”	300—800	dwutygodnik	1927—1928	społ.-polityczne	Niezależna Socjalistyczna Partia Pracy, prostanacyjne
„	„Głos”	300	miesięcznik	1921, 1925—1936, 1938	szkolne	
„	„Kronika Ostrowiecka”	750—1500	dwutygodnik	1929—1931	społ.-polityczne	
„	„Na szkolnej ławie”	250	miesięcznik	1920, 1927—1931	szkolne	sympatyzujące z BBWR
„	„Nowa Kronika Dobrezza Kamiennej”					
„	„Pamięć”					

1	2	3	4	5	6	7	8
	„ „	„Płomyczek” „Siejba”	— 500	— miesięcznik	1929 1922	szkolne społ.-oświa- towe	Związek Polskich Nau- czycieli Szkół Pow- szecznych
11	Opatów „ „ „ „ „	„Biuletyn Strzelecki” „Brzask” „Gazeta Opoczyńska” „Gazeta Urzędowa Wydziału Powiat- owego Sejmiku Opo- czyńskiego” „Głos Młodzieży Ziemi Opoczyńskiej”, po wydaniu jednego numeru zmiana na „Wiadomości Opo- czyńskie” „Nasza Praca”	150 100—150 600 200 90	miesięcznik miesięcznik dwumie- sięcznik dwutygod- nik miesięcznik kwartalnik	1936 1926—1928 1931—1936, 1921 1920—1921, 1929 1924—1925	społ.-poli- tyczne szkolne społ.-poli- tyczne urzędowe społ.-oświa- towe	Związek Strzelecki, pro- sanacyjne sympatyzujące ze Stron- nictwem Narodowym bezpартyjne, demokra- tyczne bezpартyjne, demokra- tyczne
12	Opatów „	„Opoczyńskie Kraje” „Brzask” „Echo Ziemi Opa- -	250 250 150—200 750—1000	miesięcznik miesięcznik nieregular- nie dwutygod-	1934—1939 1936 1928, 1930—1931, 1932 1932—1933	społ.-oświa- towe społ.-oświa- towe szkolne społ.-poli- tyczne	Zarząd Powiatowy Związku Nuczycielstwa Polskiego, sympatyzujące z BBWR Związek Młodej Wsi, prosanacyjne BBWR

13	townskiej” „Łany Opatowskie”	—	nik	—	1927	tyczne spół.-oświa- towe	spół.-oświa- towe
”	„Mamy głos, „Na przelocie”, od 1935 r. zmiana na „Niezależny Organ Demokratyczny”	100 1000	miesięcznik dwutygod- nik	—	1933 1934—1935	szkolne spół.-poli- tyczne	Legion Młodych, pro- sanacyjne
”	„Głos Pińczowski”	1000—2000	tygodnik	—	1928—1931	spół.-poli- tyczne	BBWR
”	„Głos Pińczowski”	1000	dwutygod- nik	—	1922—1925	spół.-oświa- towe	bezparyjne, demokra- tyczne
”	„Gość Różańcowy”	300	miesięcznik	—	1933—1939	religijne	prosancyjne
”	„Kronika Powiatowa”	—	tygodnik	—	1935	spół.-oświa- towe	—
”	„Próbny Wzlot”	300	miesięcznik	—	1922	—	—
14	Radom „ABC Radomsko- -Kieleckie”	600—1000	dziennik	—	1926—1927	spół.-poli- tyczne	Obóz Wielkiej Polski, opozycyjne wobec rządu BBWR
”	Agencja Reklam Nowoczesnej „Aren”	5000—8000	miesięcznik	—	1933	informa- cyjne	—
”	„Arbuz”	1000	tygodnik	—	1935	humoryst.- satyryczne	prorządowe
”	„Dziennik Zarządu Miasta Radomia”	—	nieregular- nie	—	1924—1926, 1928—1933	urzędowe	—
”	„Dzień dobry ziemi radomskiej” (mutacja)	2000—3500	dziennik	—	1931—1939	spół.-poli- tyczne	prosancyjne
”	„Echo Radomskie” (mutacja „Echa Łódzkiego”)	2500	dziennik	—	1930—1932	spół.-poli- tyczne	prosancyjne
”	„Echo Radomsko- -Kieleckie (wznowie- nie mutacji „Echa Łódzkiego”)	2500—3000	dziennik	—	1935—1936	spół.-poli- tyczne	prosancyjne

1	2	3	4	5	6	7	8
„		„Express Radomski”	400—800	dziennik	1935—1936	społ.-poli- tyczne	prosanacyjne
„		„Express Trójkąta”, kontynuacją był „Express Dnia” „Filaręta”	1300	dziennik	1933—1934	społ.-poli- tyczne	Legion Młodych, prosanacyjne
„		„Gazeta Radomska”	300—500 1000	miesięcznik tygodnik	1924—1934 (1884) 1934—1939	szkolne społ.-poli- tyczne	Stronnictwo Narodowe
„		„Głos”	500—650	tygodnik	1924—1928	społ.-poli- tyczne	PPS dawna Fr. Rew., po 1926 r. Związek Naprawy Rzeczypospoli- tej, prosanacyjne
„		„Głos Mariacki”	400—700	kwartalnik	1929—1933, 1938	religijne	endeckie, w 1930 r. BBWR
„		„Głos Radomski”	—	dziennik	(1906) 1918—1920, 1930	społ.-poli- tyczne	
„		„Głos Wsi” (muta- cja „Gospodarz Polski”)	5000	tygodnik	1933—1939	społ.-poli- tyczne	BBWR
„		„Głosy Sztubackie”	1000—1200	miesięcznik	1934—1939	szkolne	Związek Stowarzyszeń Robotników Chrześci- jańskich, umiarkowanie opozycyjne wobec rządu
„		„Hasło”	1000	dwutygod- nik	1926—1931	społ.-poli- tyczne	
„		„Jurzenka”	—	miesięcznik	1922	szkolne	
„		„Kronika Harcerska”	—	nieregular- nie	1919	harcerskie	
„		„Kronika Radomska	—	—	1918—1919	społ.-poli- tyczne	bezpartyjne, demokra- tyczne
„		„Ku słońcu”	300—500	miesięcznik	1926—1933	szkolne	prosanacyjne

„	„Ku szczytom”	400—500	nieregularnie	1927—1938	szkolne	
„	„Młodzież”	—	—	1919	szkolne	
„	„Mysł Młodzieży”	100	miesięcznik	1922	szkolne	
„	„Nasze Drogi”	600—800	miesięcznik	1927—1933	społ.-oświatowe	Związek Polskich Nau- czyeli Szkół Pow- szecznych, sympatyzu- jące z BBWR
„	„Nacjonalista Ra- domski”	—	dwutygod- nik	1926—1927	społ.-poli- tyczne	Związek Nacionalistów Polskich, endeckie
„	„Nasze Pismo” (od 16 IX 1933 r.)	500	miesięcznik	1922—1933	szkolne	po 1926 r. prorządowe
„	„Mysł i Czyn”					
„	„Nowe Życie”	200	tygodnik	1931—1932	społ.-poli- tyczne	prosanacyjne
„	„Nowe Życie Robot- nicze”	1000	tygodnik	1934	społ.-poli- tyczne	PPS
„	„Nowiny Codzienne Radomskie” (mutacja)	200	dziennik	1932—1933	społ.-poli- tyczne	Stromictwo Narodowe
„	„Nowiny Radomskie”	1000	dziennik	1936	społ.-poli- tyczne	BBWR
„	„Nurty”	600	dwutygod- nik	1935	—	
„	„Odrodzenie”	600—1000	tygodnik	1919—1923	społ.-oświa- towe	o zabarwieniu narodowo- chrześcijańskim
„	„Okólnik Związku Stowarzyszeń Mło- dzieży Polskiej Ziemi Sandomiersko-Ra- domskiej”	800—1000	miesięcznik	1921—1932	religijne	Związek Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej w Ra- domiu o programie cha- deckim
„	„Ostatnie Wiadomo- ści Radomskie” (mutacja)	1500	dziennik	1932—1933	społ.-poli- tyczne	prosanacyjne

1	2	3	4	5	6	7	8
„	„Promień”	300—500	miesięcznik	(1915) 1921—1933	szkolne	sympatyzujące ze Stron- nictwem Narodowym, po przewrocie majowym z BBWR	
„	„Przegląd Literacki”	200	—	1921	literackie		
„	„Przegląd Sejmikowy”	1000—1600	tygodnik	1922—1939	społ.-poli- tyczne		
„	„Radomianin”	500—1000	tygodnik	1922	społ.-poli- tyczne	Okręgowy Komitet Robotniczy PPS PPS	
„	„Robotnik Radom- ski” (mutacja)	1000	dziennik	1936—1939	społ.-poli- tyczne		
„	„Słowo”	900—2000	dziennik	1922—1930	społ.-poli- tyczne	Związek Lud.-Narodowy, następnie Stronnictwo Narodowe	
„	„Słowo Kieleckie”	1100—1500	dziennik	1922	społ.-poli- tyczne	Związek Lud.-Narodowy, następnie Stronnictwo Narodowe, Komitet Wy- boreczy Jedności Narodo- wej	
„	„Słowo Radomskie”	1100—1500	dziennik	1922	społ.-poli- tyczne	jw.	
„	„Sprzęgło”	—	miesięcznik	1938—1939	szkolne		
„	„Szkołnictwo i Oświa- ta Rolnicza”	—	miesięcznik	1921—1934	społ.-oświa- towe	Zrzeszenie Nauczycieli Szkół Gospodarstwa Wiejskiego	
„	„Sztandar Katolicki”	—	dziennik	1928	społ.-poli- tyczne	Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demo- kracji	
„	„Tygodnik Radomski”	3000	tygodnik	1933—1934	społ.-kul- turalne	prorządowe	

"	"Wacyniak"	—	miesięcznik nieregular- nie	1932—1934 1932	szkolne religijne	
"	"Wiadomości Kon- gresowe" (dodatek do "Siewcy Prawdy")	1600—3000				
"	"Wiadomości Para- fialne"	1000	nieregular- nie	1931	religijne	
"	"Wiadomości Spor- towe"	—	tygodnik	1932	sportowe	
"	"Współpraca"	1500—2500	miesięcznik	1931—1932	techniczne	
"	"Ziemia Radomska"	1000—2000	dziennik	1928—1935	społ.-poli- tyczne	BBWR
"	"Związek"	—	dwutygod- nik	1920	—	Stowarzyszenie Pracow- ników i Urzędników Polaków, o zabarwieniu narodowym
"	"Życie Chłopskie"	—	miesięcznik	1935	społ.-poli- tyczne	Okręgowy Wydział Wiejski PPS
"	"Życie Robotnicze"	1500—2000	tygodnik	1923—1936	społ.-poli- tyczne	Okręgowy Komitet Robotniczy PPS
"	"Żagwie"	—	miesięcznik	1938	społ.-kul- turalne	
15	Rytwiany	250	nieregular- nie	1930—1931	humoryst.- satyryczne	
16	Sandomierz	2000—3000	tygodnik	1936—1939	gospodarcze	prosanacyjne
"	"Centralny Okręg Przemysłowy"	500	miesięcznik	(1907) 1918—1939	religijne	
"	"Kronika Diecezji Sandomierskiej	1700—2500	miesięcznik	1930—1939	religijne	Akcja Katolicka
"	"Prawda Katolicka"	10 500— 12 000	miesięcznik	1935—1939	religijne	
"	"Przewodnik Żywego Różańca"	250—300	miesięcznik	1931—1939	społ.-kul- turalne	Powszechny Uniwersytet Regionalny im. S. Ko-
"	"Sandomierski Ruch Regionalny"					

1	2	3	4	5	6	7	8
	„	„Siewca Prawdy”	4000—5000	tygodnik	1928, 1931—1939 (1916), 1918, 1920, 1922 1929—1935	religijne	narskiego Związku Nau- czytelstwa Polskiego, prosanacyjne
	„	„Spójnia”	300	mieściennik		szkolne	Akcja Katolicka, sym- patyzujące z Ch. D.
	„	„Ziemia Sandomierska”	500	dwutygodnik		społ.-oświa- towe	sympatyzujące z BBWR
17	Skarżysko-Ka- mienna	„Gazeta Niedzielną”	500—600	tygodnik	1925	społ.-poli- tyczne	Związek Ludowo-Na- rodowy
	„	„Echo Skarżyska Kamiennej”	1500	tygodnik	1931—1932	społ.-oświa- towe	prosanacyjne
	„	„Echo Wierzbnika”	1500	tygodnik	1931—1932	społ.-oświa- towe	prosanacyjne
	„	„Współpraca”	100	tygodnik	1934	gospodarcze	prosanacyjne
18	Solec nad Wisłą	„Dzwon”	200	mieściennik	1926—1933	szkolne	sympatyzujące z BBWR
19	Staszów	„Młode Pióra”	200	mieściennik	1937—1939	szkolne	
20	Suchedniów	„Gazeta Bodzentyń- ska”	—	mieściennik tygodnik	1929—1931	społ.-oświa- towe	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych, prorządowe
	„	„Gazeta Suched- niowska”	—	tygodnik	1929—1931	społ.-oświa- towe	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych, prorządowe
21	Włoszczowa	„Jutrzenka” „Gazeta Włoszczow- ska”	— —	kwartalnik nieregular- nie	1923—1925 1924—1926	szkolne społ.-oświa- towe	Związek Komunalny, od 1926 r. Wydział Po- wiatowy Sejmiku Włoszczowskiego

22	Zawichost	„Straznica”	200	—	1931—1932	szkolne	Związek Młodzieży
23	Zwoleń	„Głos Młodej Wsi”	500—1000	miesięcznik	1933, 1934—1939	społ.-poli- tyczne	Wiejskiej RP „Wici”
	„	„Głos Powiatu Ko- zienickiego”	800—1000	tygodnik	1925—1928	społ.-oświa- towe	umiarkowanie lewicowe, po 1926 r. prorządowe
	„	„Nasz Głos”	1000	miesięcznik	1932—1933	społ.-poli- tyczne	Związek Młodzieży
	„	„Wspólna Praca”	—	miesięcznik	1926	społ.-oświa- towe	Wiejskiej RP „Wici”

Źródła: Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Kielcach, Urząd Wojewódzki Kielecki, Wydział Prezydialny sygn. 42, k. 7—8; 459, k. 79; 465, k. 68, 145, 209; 480, k. 7, 129, 175; 698, k. 9; 699, k. 3, 21, 29, 43; 700, k. 15—83; 701, k. 3—270; 702, k. 31—245; 703, k. 7—587; 704, k. 5—156; 705, k. 9, 15; 709, k. 13—64; 710, k. 12—244. Tamże, Wydział Społeczno-Polityczny i Porządku Publicznego sygn. 2997, k. 1—63; 2998, k. 229—266 i 490; 2999 k. 347; 3000, k. 21—187; 3001, k. 15—243; 3002, k. 4—46; 3003, k. 93—263; 3004, k. 3—224; 3005, k. 3—291; 3006, k. 33—456; 3007, k. 2—82; 3008, k. 79 i 329, 3009, k. 249; 3010, k. 7; 3011, k. 40; 3016, k. 260—266; 3023, k. 49, 51; 3423, k. 63—149; 3431, k.bp. Tamże, Wydział Przemysłowy sygn. 12944, k. 5—8. Tamże, Starostwo Powiatowe Kieleckie, Raporty o stanie prasy sygn. 1085, 1087, 1088, 1090, 1095—1118, 1123, 1133, 1136, 1138, 1140, 1141, 1142, 1190, 1192; we wszystkich teczkach brak paginacji. Tamże, Zbiór Edmunda Massalskiego sygn. 42, 43, 70, 85—87, 91—92, 313, 323, 327; we wszystkich teczkach brak paginacji. Archiwum Diecezjalne w Kielcach, Akta konsystorskie „Gazety Tygodniowej” sygn. OH-3, k. 23—428. Tamże, Akta konsystorskie ogólne sygn. OH-5/1, k. 32; 0—76, k. 10—159; 0—73, k. 61; 0—68, k. 81. „Biuletyn Bibliograficzny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych” (czasopisma założone i zlikwidowane), R. 1—1919; R. 2—1920; *Bibliografia katolickich czasopism religijnych w Polsce 1918—1944*, opr. i red. Z. Zieliński, Lublin 1981; J. Marciniak, *Bibliografia terenowych czasopism związkowych Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych i Związku Nauczycielstwa Polskiego (1919—1939)*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, 1968, nr 3; S. Możdżeń, J. Musiał, *Bibliografia polskich czasopism pedagogicznych (do 1979 r.)*, Kielce 1981; „Spis gazet i czasopism RP”, Warszawa R. 1: 1921 — R. 7: 1939/40.

Legenda: „—” oznacza brak informacji. Lata zawarte w nawiasach oznaczają rok założenia pisma. Przecinkiem oddzielono dłuższe przerwy w edycji pisma. Do dzienników zaliczono także gazety ukazujące się dwa, trzy i więcej razy w tygodniu.